

แบบฟอร์มการเขียนแบบถอดประสบการณ์การเรียนรู้

ด้าน การประยุกต์ผลงานวิจัยสู่งานบริการวิชาการ

- ชื่อ-สกุล ผู้เล่าเรื่อง ดร. วรชาติ เกิดชมจันทร์ คณะวิชา/หน่วยงาน คณะกายภาพบำบัด
- ชื่อ-สกุล ผู้บันทึก ดร. อรพินท์ จิตตวิสุทธิกุล คณะวิชา/หน่วยงาน คณะกายภาพบำบัด

3. บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เล่าเรื่อง

ผู้ขับเคลื่อนเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นมนุษย์

4. เรื่องที่เล่า

Humanized Care

5. ความเป็นมาของเรื่องที่เล่า

คณะกายภาพบำบัด ทำงานวิจัยโดยใช้แบบประเมินบุคลิกภาพด้านในของนักศึกษาปี 1 โดยวัดทั้งหมดสิบห้า ด้าน เช่น ความต้องการสัมฤทธิ์ผล ความต้องการพึ่งตัวเอง ความก้าวร้าว ความเป็นผู้นำ การยอมรับความเปลี่ยนแปลง ฯลฯ ผลสำรวจพบว่าเด็กรุ่นใหม่ไม่คาดหวังผลสำเร็จ ไม่ต้องการพึ่งตัวเองเท่าไร ไม่ค่อยยินดีที่จะช่วยเหลือคนอื่น มีความก้าวร้าวสูง ภาวะความเป็นผู้นำน้อย แต่ยังมีความต้องการความช่วยเหลือจากคนอื่นมาก หากจะสรุปแบบตื้นเขินคือ เด็กไม่มีฐานของการเป็นนักกายภาพบำบัดที่จะไปดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การเป็นนักกายภาพบำบัดที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์ คือ นักศึกษาต้องมีทักษะการฟัง สามารถฟังความทุกข์ของคนอื่นได้ มีความพยายามที่จะเอาชนะความทุกข์ความเจ็บป่วยของคนได้ตามทักษะวิชาชีพอย่างเต็มความสามารถ ไม่นิ่งเฉยต่อความต้องการเล็กๆน้อยๆของคนไข้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องกล้าเอาตัวเองเข้าไปแบกรับความทุกข์จากความเจ็บป่วยของคนไข้ ไม่ใช่คิดแค่ว่าคนไข้คนนี้นั้นไม่ใช่เจ้าของไข้ ไม่ใช่หน้าที่ของฉัน ฉันไม่ต้องทำอะไร และที่สำคัญคือต้องซื่อสัตย์ต่อตัวเองและผู้อื่นทั้งต่อหน้าและรับหลัง ผลจากการทำแบบประเมินบุคลิกภาพด้านในของนักศึกษาชั้นปี 1 แสดงให้เห็นว่าต้นทุนเด็กมีปัญหา จะทำอะไรถึงจะทำให้เด็กมีการพัฒนาด้านในเติบโตขึ้นไปเป็นนักกายภาพบำบัดที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์และที่น่าสนใจ คือ ปรากฏการณ์นี้พบกับนักศึกษาในยุคที่ความจริงทางด้านวัตถุนานาทัศนะธรรม ทำให้เด็กทั่วไปไม่ว่าจะเป็นเด็กที่เรียนอยู่ในคณะใด หรือสถาบันใด ก็จะมีบุคลิกที่คล้ายๆ กันตามผลการประเมิน คณะกายภาพบำบัด จึงมีแนวคิดที่จะนำผลการประเมินดังกล่าวไปใช้ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มการศึกษาทางด้านการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่เรียกว่า จิตตปัญญาศึกษา ด้วยการจัดอบรมเชิงวิชาการ/บริการวิชาการให้กับอาจารย์ บุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาเพื่อความเป็นมนุษย์

จากผลงานวิจัยในช่วงแรกเข้า คณะได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาศักยภาพนักศึกษาตลอดหลักสูตรและเมื่อประเมินผลใหม่อีกครั้ง พบว่า นักศึกษามีคุณภาพภายในที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน มีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเทียบกับนักศึกษาที่ไม่ผ่านกระบวนการ

6. วิธีการ/ขั้นตอน หรือกระบวนการที่ทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่ใช้ ผู้มีส่วนร่วม อุปสรรคหรือปัญหาในการทำงาน และแนวทางการแก้ไข

กิจกรรมและการเรียนการสอนของคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยรังสิต ถูกออกแบบให้เป็นบทเรียนจากประสบการณ์ตรง “Student Experience” ต้องทำให้เนื้อหาในวิชานั้นเชื่อมโยงเข้าไปในชีวิตของนักศึกษา และสร้างเงื่อนไขให้นักศึกษานำความรู้ที่เกิดขึ้นจากภายในของตนไปเชื่อมโยงกับชุมชนและท้องถิ่น ดังนั้น การเรียนการสอนจึง

ไม่เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนที่เป็นสี่เหลี่ยมเท่านั้น แต่เป็นพื้นที่ที่นักศึกษาและอาจารย์ได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกัน ได้นั่งถกเถียงแลกเปลี่ยนเพื่อถอดบทเรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และหัวใจความสำเร็จของการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ การเคารพ ให้เกียรติ และไม่ตัดสินอย่างฉาบฉวย จะสร้างพื้นที่การเรียนรู้และอยู่ร่วมกันระหว่างครูกับศิษย์ ครูยอมรับได้ว่าบางเรื่องศิษย์มีความรู้และทักษะที่ดีกว่าครู และครูก็อ่อนโยนกับความไม่รู้ต่อศิษย์เช่นกัน

คณะกายภาพบำบัด สร้างหลักสูตรพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมการเรียนรู้ตนเอง เข้าใจผู้อื่น สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้รู้จักตัวเองในมุมต่างๆ มากขึ้น เรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่นรวมถึงข้อจำกัดในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ผ่านกิจกรรมประสบการณ์ตรงในรูปแบบที่แตกต่างหลากหลาย ชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์และถอดบทเรียนการเรียนรู้ร่วมกัน การเข้าค่ายพักแรม 3 วัน 2 คืน การเขียนวิสัยทัศน์ชีวิตของตน เป็นต้น ในชั้นปี 2 เน้นการพัฒนาการทำงานเป็นทีมผ่านกิจกรรมพลังกลุ่มและความสุข มีการบูรณาการเรียนการสอนกับกิจกรรมพัฒนาศักยภาพนักศึกษา เน้นรูปแบบการเรียนการสอนโดยแบบกลุ่ม (Study Group) ปลายเทอมนักศึกษาทำโครงการกายภาพบำบัดเพื่อประชาชนเพื่อฝึกหัดการบริหารโครงการจากการทำงานเป็นทีม สำหรับชั้นปีที่ 3 จะเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำที่เน้นพลังกลุ่ม ฝึกทักษะการเป็นผู้นำร่วม การประชุมอย่างมีส่วนร่วม การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ด้วยทักษะความเป็นผู้นำและการจัดการกับความขัดแย้ง ในปีที่ 4 จะเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้มิติด้านในที่เชื่อมโยงกับจิตวิญญาณเพื่อเข้าใจชีวิตมนุษย์มากขึ้น สามารถมองเห็นความละเอียดอ่อนของชีวิตด้วยการอบรมเรื่องการเผชิญความตายด้วยหัวใจที่สงบนิ่ง และตามด้วยการออกไปทำงานกายภาพบำบัดชุมชนอยู่กับชาวบ้านนาน 28 วัน เป็นกิจกรรมสุดท้าย

จากกระบวนการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาตลอดทั้ง 4 ปี เมื่อประเมินบุคลิกภาพด้านในใหม่อีกครั้ง พบว่า นักศึกษามีความก้าวร้าวลดลง อ่อนโยนต่อความเป็นมนุษย์มากขึ้น มีความอดทนและความเพียรในการลงมือปฏิบัติงานมากขึ้น มีความเป็นผู้นำมากขึ้น ฟังตนเองและต้องการผลสัมฤทธิ์ของงานมากขึ้น มีความภูมิใจและความเป็นเจ้าของงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของตนเองว่ามีความหมายต่อคนในครอบครัวและคนอื่นๆ เกิดความตั้งใจในการพัฒนาตนเองในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้การเรียนรู้ดังกล่าวเกิดจากการที่นักศึกษาได้สัมผัสกับวิถีชีวิต ได้รับความรักความเมตตาจากครู เพื่อน คนในชุมชนและครอบครัว โดยนำสิ่งที่ได้พบเจอมาใคร่ครวญและสรุปเป็นบทเรียนในชีวิตตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

เราเชื่อว่า การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านในเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ เป็นการเรียนรู้เพื่อการเติบโตจากภายใน ช่วยให้นักศึกษามีทักษะชีวิตและวิถีคิดที่สามารถมองเห็นความจริง ความดี และความงามจากสิ่งรอบตัวและสิ่งที่อยู่ภายในตัวด้วยปัญญาแห่งตน รู้ว่าตนเองเกิดมาทำไมจะเป็นคนของสังคมอย่างไร จนสามารถเลือกเพื่อน เลือกคู่ครองที่ดีเหมาะสมกับชีวิตตนเพื่อสร้างสังคมธรรมาธิปไตยต่อไปอย่างยั่งยืน

จากผลงานวิจัยที่เริ่มต้นจากการศึกษาบุคลิกภาพด้านในทั้ง 15 ด้านในกลุ่มนักศึกษา เริ่มขยายวงวิจัยไปยังกลุ่มอาจารย์ผู้สอนทางกายภาพบำบัดของคณะ ทำให้รู้ว่าการพัฒนาคุณภาพภายในต้องพัฒนาครูและนักศึกษาไปพร้อมๆ กัน เริ่มต้นจากการอบรมทักษะการเป็นครูกระบวนการในรูปแบบ In-House Training จำนวน 2 ครั้งต่อปี ปัจจุบันดำเนินการมาแล้วกว่า 10 ครั้ง มีเป้าหมายเพื่อให้ครู/อาจารย์มีความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ เรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น ฝึกฝนทักษะการเป็นครูกระบวนการด้วยการเสริมทักษะการฟังด้วยหัวใจ การจับประเด็น การตั้งคำถามและวิถีคิดวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในห้องเรียน ฝึกทักษะการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตสู่การเชื่อมโยงกับวิชาชีพและการถอดบทเรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ อาจารย์ที่คณะทุกคนต้องผ่านการฝึกอบรมครูกระบวนการ 100%

เมื่อครูกระบวนการมีทักษะการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และมีทักษะการเป็นครูกระบวนการที่สามารถกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้เป็นอย่างดีจนเป็นที่ยอมรับในวงการศึกษากว้างขวาง คณะได้รับเชิญให้ไปบรรยายกระบวนการและวิธีการดำเนินงานดังกล่าวในเวทีของวิชาชีพ การประชุมระดับชาติจำนวนมากมาย

รวมทั้งได้รับเชิญให้ไปจัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพด้านในสู่การเป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างกว้างทั้งใน มหาวิทยาลัย โรงเรียน องค์กรวิชาชีพ และภาคธุรกิจ มากกว่า 10 ครั้งต่อปีอย่างต่อเนื่อง เทคนิคหรือกลยุทธ์ในการนำผลงานวิจัยไปสู่การบริการวิชาการที่มีผลต่อสังคม มาจากการสร้างวงจรการเรียนรู้ 4 ชั้น คือ ๑ สื่อ ๒ ภาษา ๓ สัญลักษณ์ ๔ พิธีกรรม

สื่อ การใช้กระบวนการสื่อสารสังคมที่ชัดเจน สั้น ตรงประเด็น ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ประเด็นการสื่อสารมักเป็นผลของการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านใน โดยเฉพาะผลตามตัวชี้วัดในแบบประเมินบุคลิกภาพด้านใน

ภาษา สร้างคลังคำ คลังภาษา คลังความคิด ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษา

สัญลักษณ์ กำหนดให้ผู้เข้ากระบวนการสนใจ “การศึกษาเพื่อความเป็นมนุษย์”

พิธีกรรม ได้แก่ กิจกรรมทั้งหมดที่ดำเนินการไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในหลักสูตร หรือกิจกรรมนอกหลักสูตร

ปัญหาและอุปสรรคในการนำผลงานวิจัยไปสู่การบริการวิชาการคือ ผลงานวิจัยดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่แท้จริงของสังคมหรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

7. ผลลัพธ์หรือความสำเร็จที่เกิดขึ้น และสิ่งที่ผู้เล่าเรื่องที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ดังกล่าว

หัวใจสำคัญที่ทำให้งานบริการวิชาการที่เกิดจากงานวิจัยสามารถแพร่หลายสร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย เกิดจาก ๑. ทีมงานที่มีความทุ่มเทบนพื้นฐานของการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างตรงไปตรงมา รวมทั้งงานวิจัยนั้นเป็นงานวิจัยที่ตรงกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในวงการศึกษาและหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่จริงไม่ว่าจะเป็น โรงพยาบาล หรืองานที่ต้องทำงานกับคนหมู่มาก และที่สำคัญที่สุดคือ ผลงานวิจัยดังกล่าวนำมาซึ่งทางออกในการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมมีกระบวนการที่ชัดเจนและสามารถจับต้องได้

๒. ศิลปะการใช้อำนาจที่จะทำงานร่วมกันระหว่างคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย

๓. กระบวนการ/กิจกรรมในการเสริมสร้างสมรรถนะของคนในองค์กร

๔. การสร้างและจัดการกับหุ้นส่วนของชีวิตอาจารย์ภายในคณะ